

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(2\)-47](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(2)-47)

УДК 330.322:355

Світлана ЛОЗА

Національний університет «Запорізька політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-2566-5020>

e-mail: loza_sveta@ukr.net

ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АКТИВІЗАЦІЇ

Інвестиції безумовно є головним каталізатором розвитку будь-якої країни. Без відповідного рівня інвестицій неможливе відновлення та успішне майбутнє України. Незважаючи на ґрунтовні дослідження тенденцій вітчизняного та іноземного інвестування, недостатньо уваги приділяється аналізу впливу кризових явищ на динаміку й структуру інвестицій. Подальшого опрацювання вимагає пошук основних напрямків активізації інвестиційних процесів в умовах гострої потреби у фінансових ресурсах для відновлення України. Метою статті є дослідження основних тенденцій, ризиків та перспектив активізації інвестиційних процесів в Україні. В статті проведено аналіз динаміки та вивченні найбільш вагомі чинники впливу на основні соціально-економічні показники України за 1997-2020 рр. Здійснена оцінка рівня інтенсивності інвестицій в економіку України за 1995-2020 рр., яка показала, що лише впродовж п'яти років (2004-2008 рр.) інтенсивність інвестицій перевищила планку у 20%. Україна так і не відновилася після світової фінансової кризи 2008-2009 рр. Досліджено особливості впливу непередбачуваних чинників та кризових явищ на обсяги та структуру залучення інвестицій з різних джерел фінансування. Проведено дослідження динаміки прямих іноземних інвестицій за 1995-2020 рр. Окреслено основні напрямки та передумови активізації інвестицій в економіку країни, що фактично знаходиться у стані війни, а також її повоєнного відновлення. Встановлено, що для повномасштабного залучення інвестицій від інвестиційних фондів, приватних інвесторів та грантових коштів надважливе значення має наявність доступної й достовірної інформації про перспективні інвестиційні проекти та можливі вигоди від їхньої реалізації; ефективні інструменти державного управління; прозора система верифікації проектів та ефективна система моніторингу їх результатів з можливістю обміну інформацією; мінімізація корупційних ризиків; відпрацювання механізму страхування інвестиційних ризиків під час війни.

Ключові слова: валовий внутрішній продукт, інвестиції в основний капітал, капітальні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інтенсивність інвестицій, інвестиційні ризики, страхування

Svitlana LOZA

National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

INVESTMENT IN UKRAINE: MAIN TENDENCIES, PROBLEMS AND PROSPECTS OF ACTIVATION

Investment is the primary catalyst for the development of any country. Without appropriate investment, recovery and a prosperous future for Ukraine are impossible. Despite thorough studies of domestic and foreign investment trends, more attention should be paid to analyzing the impact of crisis phenomena on the dynamics and structure of investments. The search for the main directions of activation of investment processes in conditions of the acute need for financial resources for the recovery of Ukraine requires further elaboration. The article aims to study the main trends, risks, and prospects for activating investment processes in Ukraine. The article analyzed the dynamics and studied the most important factors influencing the leading socio-economic indicators of Ukraine for 1997-2020. The level of investment intensity in the economy of Ukraine for 1995-2020 was evaluated, which showed that only within five years (2004-2008) the intensity of investments exceeded the bar of 20%. Ukraine never recovered after the global financial crisis of 2008-2009. Peculiarities of the influence of unpredictable factors and crisis phenomena on the volume and structure of investment attraction from various sources of financing have been studied. A study of the dynamics of foreign direct investments for 1995-2020 was conducted. The main directions and prerequisites for the activation of investments in the economy of the country, which is actually in a state of war, as well as its post-war recovery, were outlined. It was established that for the full-scale attraction of investments from investment funds, private investors, and grant funds, the availability of available and reliable information about promising investment projects and possible benefits from their implementation is of utmost importance; practical tools of public administration; a transparent system of project verification and an effective system of monitoring their results with the possibility of information exchange; minimization of corruption risks; working out the mechanism of insurance of investment risks during the war.

Keywords: gross domestic product, fixed capital investment, capital investment, foreign direct investment, investment intensity, investment risks, insurance.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Головною передумовою відновлення та успішного розвитку економіки України в довгостроковій перспективі є забезпечення належного рівня інвестування. Від інтенсивності та результативності інвестицій залежить успіх всіх перетворень у сферах економічного, політичного та соціального життя, відбудова країни, незважаючи на повномасштабні військові дії. Інвестиції без заперечень можна назвати підґрунтям для відновлення розвитку та розбудови економіки країни. Залучення додаткових інвестицій дозволить Україні відновити економічні зв'язки, підштовхнути розвиток бізнесу та виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам активізації інвестування у вітчизняній економіці присвятили свої праці багато відомих вчених: І.О. Бланк, О.В. Гук, Б.М. Данилишин, Я.А. Жаліло, А.С. Музиченко та інші. Багато уваги у працях відомих науковців та практиків приділяється питанням залучення прямих іноземних інвестицій, державному регулюванню та стимулюванню інвестиційної діяльності. Однак додаткових досліджень потребує саме питання вивчення довгострокових тенденцій інвестування в умовах високого ризику та невизначеності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на ґрунтовні дослідження тенденцій вітчизняного та іноземного інвестування, недостатньо уваги приділяється аналізу впливу кризових явищ на динаміку й структуру інвестицій. Подальшого опрацювання вимагає пошук основних напрямків активізації інвестиційних процесів в умовах гострої потреби у фінансових ресурсах для відновлення України.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження основних тенденцій, ризиків, кризових явищ та перспектив активізації інвестиційних процесів в Україні. Відповідно до мети, дослідження передбачає вирішення наступних завдань. По-перше, аналіз динаміки та визначення найбільш вагомих чинників впливу на основні соціально-економічні показники України за 1997-2020 рр. По-друге, оцінка рівня інтенсивності інвестицій в економіку України за 1995-2020 рр. По-третє, аналіз впливу кризових явищ на обсяги та структуру залучення інвестицій з різних джерел фінансування. По-четверте, аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій за 1995-2020 рр. По-п'яте, визначення основних напрямків та передумов активізації інвестицій в економіку країни, що фактично знаходиться у стані війни, а також її повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу.

Активізація інвестиційної діяльності в Україні є необхідною передумовою сталого розвитку, модернізації та інноваційного відновлення всіх сфер економіки країни. Проведення дослідження сучасних тенденцій, закономірностей і основних передумов активізації інвестиційної діяльності в Україні доцільно розпочати з вивчення загальноекономічної ситуації в країні, яка значною мірою впливає на темпи подальшого розвитку держави, а також можливості збільшення обсягів інвестування (рис. 1 – 3).

Економіка України у 1991-1995 рр. знаходилася у стані системної кризи, яка знайшла своє відображення в обвальному скороченні обсягів виробництва основних галузей промисловості, гіперінфляції, катастрофічному зниженні обсягів інвестицій. В результаті надання державою підтримки виробництвом, які втратили свого споживача, відбувалося вилучення коштів з інших сфер економіки. Обвальне падіння обсягів валового внутрішнього продукту (ВВП) тривало 5 років. ВВП у 1995 р. по відношенню до 1990 р. знизився на 52,2%, рівень інвестицій в основний капітал у 1995 р. склав лише 29,1%. Падіння обсягів інвестування, перш за все, було обумовлено нарощуванням внутрішніх і зовнішніх боргів, що призвело до підвищення рівня ризику інвестиційної діяльності в Україні.

В результаті проведення грошової реформи, необхідних антиінфляційних заходів, формування ринкової і фінансової інфраструктури, розвитку приватизаційних процесів і інституціональних перетворень впродовж 1995-1999 років відбулася стабілізація макроекономічної ситуації в Україні. Загалом зниження ВВП припинилося лише у 1999 р. на рівні 40,5%. Інвестиції в основний капітал до 1998 р. знизилися без малого на 80%.

Починаючи з 1996 р. відбувається незначне покращення основних соціально-економічних показників і поступове зростання ВВП. Помітне збільшення ВВП сталося у 2000 р. – темп приросту до минулого року склав 5,9%. Підвищення супроводжувалося зростанням продукції промисловості на 13,2%, обороту роздрібною торгівлі на 8,1%. Зростанням експорту на 18,8% та імпорту на 16,6% (рис. 1). Відбувається подальше формування банківської, фінансової, грошової і податкової системи, грошового і валютного ринку, ринку капіталу.

Після 1998 р. темпи приросту інвестицій в основний капітал постійно випереджають темпи приросту ВВП, що свідчить про посилення інвестиційної складової економічного зростання. Слід відзначити 2003-2004 рр. – темпи приросту інвестицій становили 31,3 і 28% відповідно. Позитивна тенденція була переламана у 2005 р., коли темпи приросту інвестицій в основний капітал знизилися до рівня 1,9%.

У 2003-2004 рр. спостерігається ще більш стрімке зростання ВВП – на 9,6% та 12,1% відповідно. Темпи приросту промислової продукції склали 15,8% та 12,5%. Крім того, відмічається зростання темпів приросту експорту на 39,9%, навіть більше ніж темп приросту імпорту (34,7%). На фоні стабілізації соціально-економічного положення держави відбувається постійне зростання роздрібного товарообороту (особливо впродовж 2000-2004 рр.). Інвестиції в основний капітал у 2003 р зросли на 31,3%, що у 2,5 рази більше, ніж темп приросту ВВП у 2003 році.

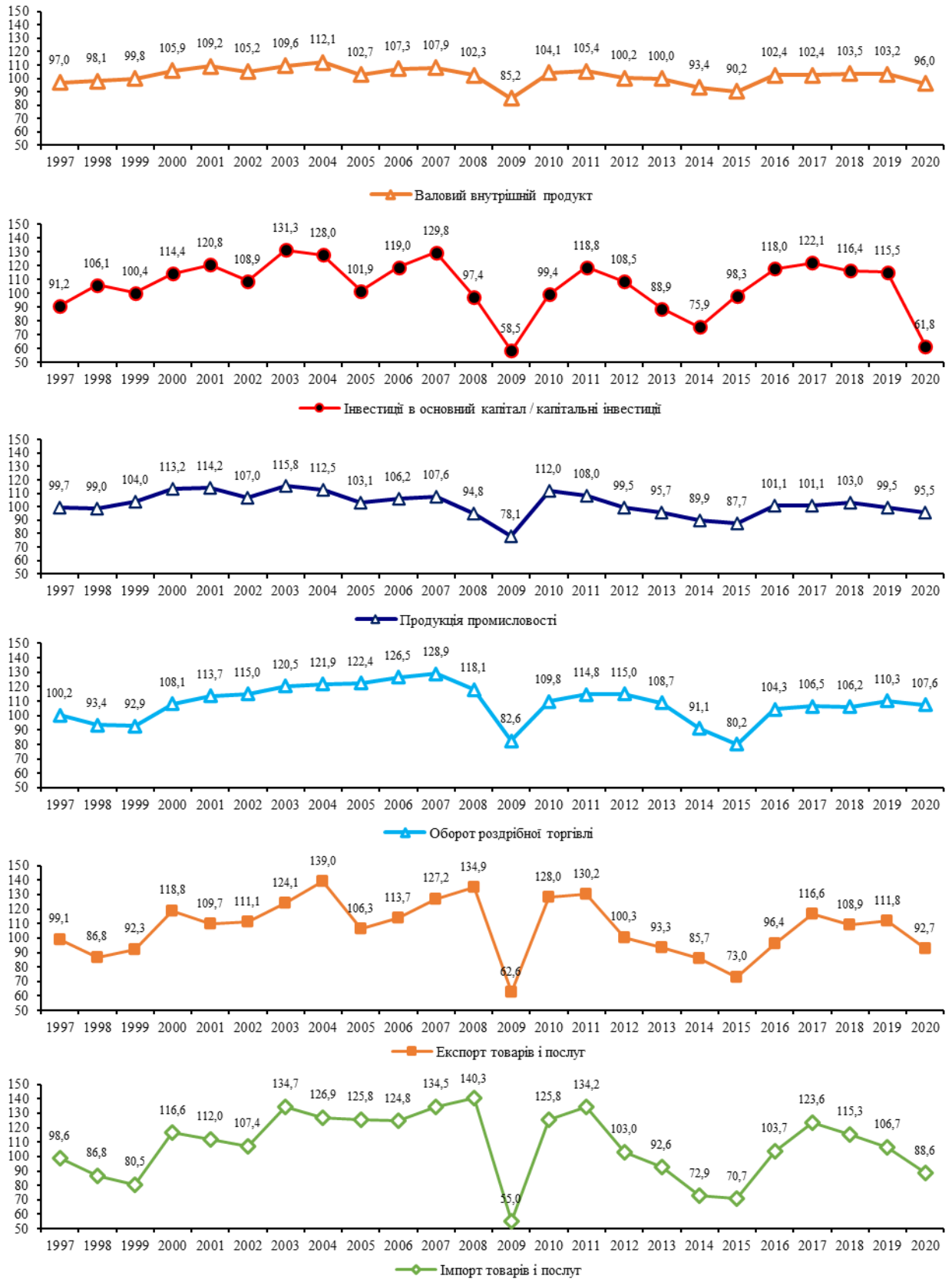

Рис. 1. Індекси основних соціально-економічних показників України за 1997-2020 рр. (відсотків до попереднього року) (побудовано автором за даними з [1-5])

* 1997-2010 рр. - інвестиції в основний капітал, 2011-2020 рр. – капітальні інвестиції

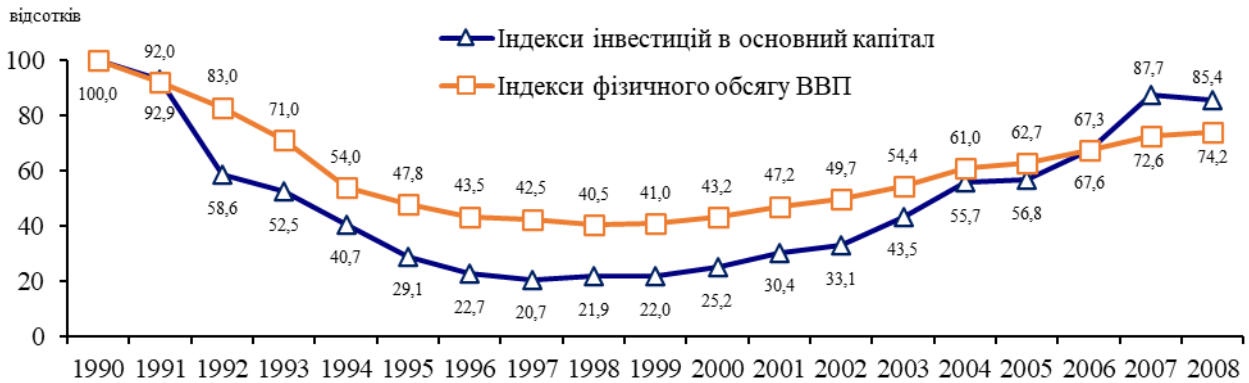

Рис. 2. Індекси фізичного обсягу ВВП та інвестицій в основний капітал (відсотків до 1990 р.) (побудовано автором за [6-7])

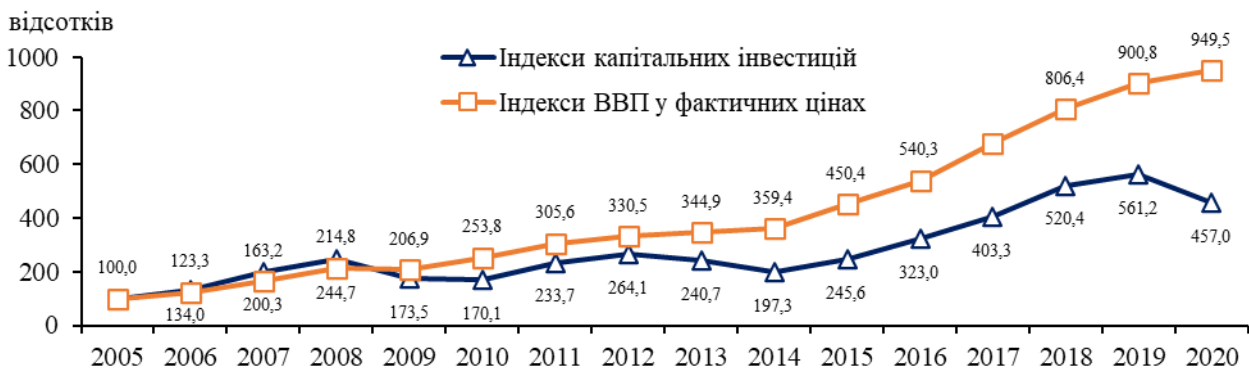

Рис. 3. Індекси ВВП у фактичних цінах та капітальних інвестицій (відсотків до 2005 р.) (побудовано автором за [6, 8])

Однак вже у 2005 р. позитивна тенденція зростання більшості макроекономічних показників дещо змінюється. Темпи приросту таких важливих показників, як ВВП і продукція промисловості скорочуються майже на 10%. Ще гірше положення з інвестиціями в основний капітал, експортом товарів і послуг – зниження темпів приросту сягає 20% і більше. Основною причиною погіршення економічного становища нашої держави з впевненістю можна назвати політичні негаразди, які супроводжували вибори Президента України та Верховної Ради. У 2006 році відбувається суттєве поліпшення загальноекономічної ситуації в країні. При достатньо високому прирості ВВП (7,1%), продукції промисловості (6,2%) продовжує зростати темп приросту інвестицій в основний капітал, оборот роздрібною торгівлі, експорт та імпорт товарів і послуг. Вперше за 15 років незалежності держави темпи росту інвестицій перевищили темп росту фізичного обсягу ВВП, хоча лише на 0,3% (рис. 2).

Стрімке падіння всіх соціально-економічних показників у 2009 р. пов'язане зі світовою фінансовою кризою 2008-2009 рр. На відміну від 2004-2005 р. криза виникла не в Україні, а на ринках розвинутих країн. Відбулася глобальна дестабілізація всієї світової фінансової системи. Скорочення ВВП склало 14,8%, зниження промислового виробництва – 31,9% та обороту роздрібною торгівлі – 17,4%. Відбулося обвальне падіння інвестицій в основний капітал на 41,5%, експорт знизився на 37,4%, а імпорт на 45%. Саме криза спровокувала падіння експорту в результаті зниження попиту у світі на основні українські товари та відтік інвестицій. Обвал імпорту стався під впливом зниження загального попиту в результаті скорочення економічної активності та майже подвійного здешевлення національної валюти. Паралельно в економіці країни спостерігається погіршення фінансово-економічного положення українських підприємств, підвищення рівня тінізації доходів.

Незважаючи на стабілізацію світової фінансової системи, економіка України впродовж 2010-2013 років ввійшла у період стагнації. Починаючи з 2008 р. індекси приросту інвестицій в основний капітал стабільно менші за індекси зросту валового внутрішнього продукту. Зростання обсягу інвестицій у 2011-2012 роках обумовлено підготовкою інфраструктури до Євро-2012.

У другій половині 2013 року відбулися значні зміни у зовнішньополітичній орієнтації держави. Непідписання Угоди про асоціацію з ЄС спровокувало стрімке погіршення очікувань інвесторів. Анексія АР Крим та початок збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях у 2014 р. обумовили зниження всіх основних соціально-економічних показників. За підсумками 2014 р. валовий внутрішній продукт знизився на 6,6%, падіння обсягу капітальних інвестицій склало 24,1%, продукції промисловості – 10,1%, скорочення обороту роздрібною торгівлі – 19,8%, експорту – 14,3%, імпорту товарів і послуг на 27,1%. Така ж тенденція подальшого скорочення економічної активності спостерігається і за підсумками 2015 р. Як позитивний момент необхідно відзначити початок зростання обсягів капітальних інвестицій.

Впродовж 2016-2019 років відбувається стабілізація економічного стану країни, відмічається зростання обсягів капітальних інвестицій на 18% у 2016 р., 22,1% у 2017 р. Але, на жаль, випередження темпів росту капітальних інвестицій у порівнянні зі зростанням ВВП так і не відновилося після кризи 2008 року. Хоча більшість соціально-економічних показників відновили зростання після потрясінь 2014 року, хоча темпи їхнього росту так і не досягли докризового рівня. У 2020 р. відбулося стрімке скорочення обсягів інвестування на фоні катастрофічного зниження рівня економічної активності в світі під впливом пандемії Covid-19. Темпи росту капітальних інвестицій з 15,5% у 2019 р. впали на 38,2% за підсумками 2020 року. Економіка країни тільки що ввійшла до стадії стабілізації та підвищення економічної активності за підсумками 2021 р. Всі можливості подальшого розвитку були перекреслені початком повномасштабних військових дій.

Економічний розвиток країни забезпечується інвестиціями на рівні 20-30% ВВП, що вважається індикатором інвестиційної безпеки країни. Більшість країн, яким доводилося реструктурувати свій виробничий апарат, щоб зробити його ефективним на міжнародному рівні, протягом довгих періодів демонстрували дуже високий рівень інвестицій на рівні не нижче 20-25% від валового внутрішнього продукту (частка інвестицій у ВВП). Проведемо аналіз інтенсивності інвестицій в Україні за 1996-2021 рр. (рис. 4) та динаміки прямих іноземних інвестицій в економіку України за 1995-2020 рр. (рис. 5)

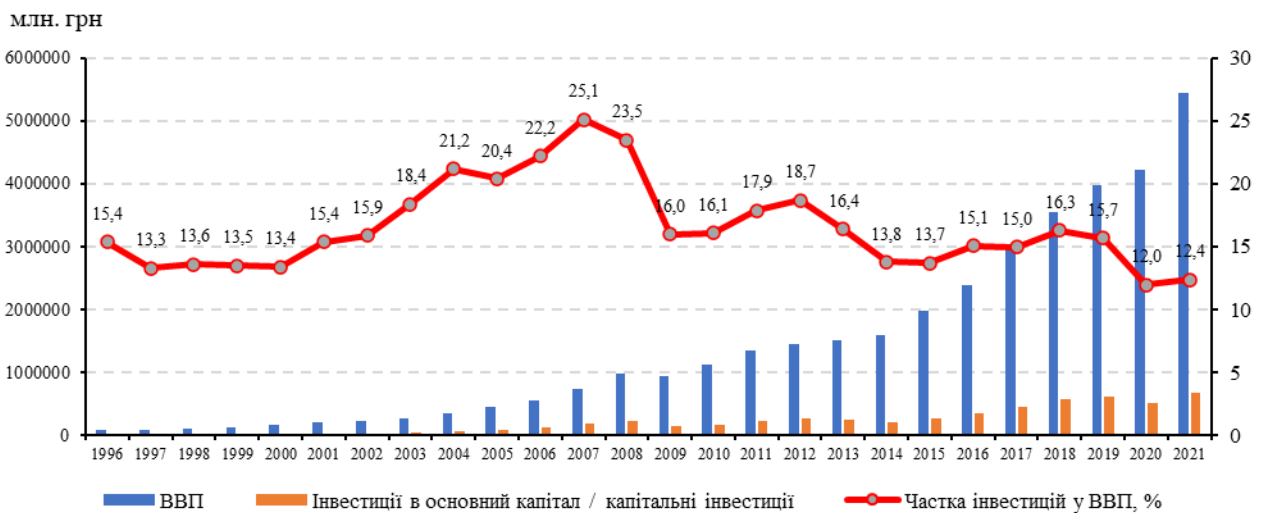

Рис. 4. Інтенсивність інвестицій по відношенню до ВВП (складено автором за [6-8])

1996-1999 рр. – ВВП за методологією СНР 1993, 2000-2021 рр. ВВП за методологією СНР 2008, 2014-2021 рр. – ВВП без урахування тимчасово окупованих територій; 1996-2009 рр. – інвестиції в основний капітал, 2010-2021 рр. – капітальні інвестиції

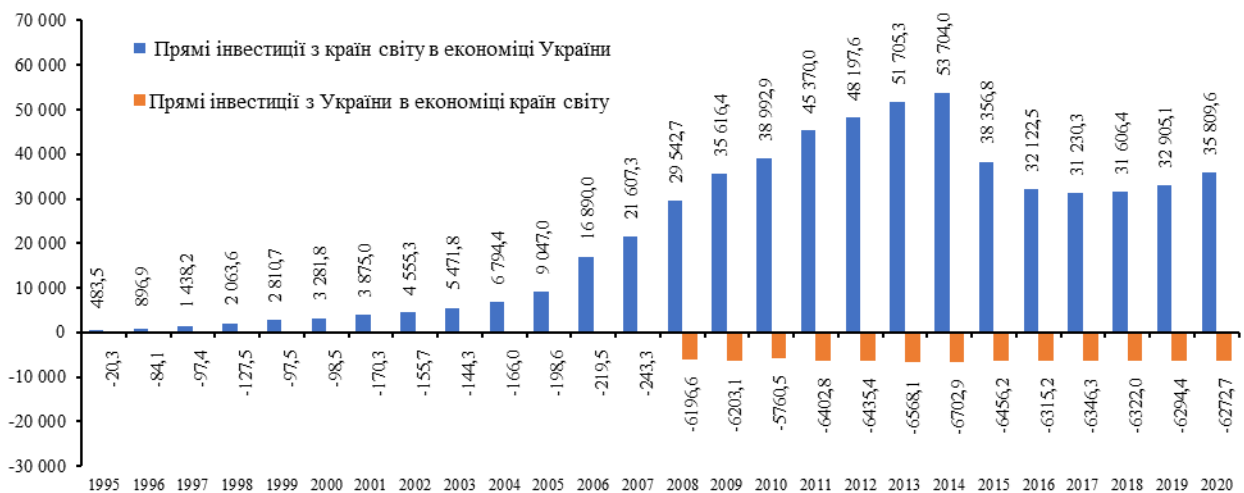

Рис. 5. Динаміка прямих інвестицій (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України та з України в економіці країн світу (станом на початок року), млн. дол. США (складено автором за [9-10])

В Україні впродовж 1997-2000 рр. спостерігається зниження інтенсивності інвестицій в основний капітал. Так, якщо у 1996 р. інвестиції становили 15,4% від рівня ВВП, вже у 1997 р. вони знизилися до 13,3%. Починаючи з 1998 р. відмічається спочатку незначне зростання інвестицій до рівня 13,4% у 2000 р., а

потім більш стрімке – до 21,2% у 2004 р. Після незначного зниження у 2005 р. інтенсивність інвестицій зростає до свого піку у 25,1% у передкризовому 2007 р. Вже у 2008 році відбулося зниження до 23,5%. Фінансова криза 2008-2009 рр. викликала падіння інтенсивності інвестицій до 16% у 2009 р. Стабілізація економіки впродовж 2010-2012 рр. сприяла зростанню обсягів інвестицій до рівня 18,7% у 2012 р. Але події 2013-2014 рр. остаточно зупинили подальший розвиток інвестиційної активності, знизивши рівень інтенсивності інвестицій нижче 15%. Нестабільна політична та економічна ситуація в країні, високі ризики інвестиційної діяльності обумовили низьку інвестиційну активність впродовж 2015-2018 рр., яку остаточно «вбила» пандемія Covid-19. За підсумками 2020-2021 рр. інтенсивність інвестицій впала до 12%, тобто на 3% нижче рівня 1996 р.

Обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів в країні висуває на перше місце проблему залучення зовнішніх інвестицій, перш за все, коштів іноземних інвесторів. За 1995-2014 рр. прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну зросли у 111 разів – з 483,5 млн. дол. США на початку 1995 р. до 53704,0 млн. дол. США на початку 2014 р. (рис. 5). Однак анексія території АР Крим та частин Донецької та Луганської областей у 2014 р. поклала край постійному приросту ПІІ. У 2015 р. відтік ПІІ склав майже 30%. Незважаючи на позитивні зрушення, які відбулися впродовж 2016-2019 рр. в обсязі капітальних інвестицій, загальний рівень іноземних інвестицій у 2019 р. так і не досяг рівня 2015 р.

Загальні обсяги інвестицій в основний капітал у 2007 р. у порівнянні з 1997 р. збільшилися більше ніж у 10 разів, при цьому сталися значні структурні зміни щодо обсягів залучення інвестицій з різних джерел фінансування. Криза 2008-2009 рр. негативно вплинула на загальний обсяг інвестицій, але ні яким чином не змінила їх структуру за джерелами фінансування. Проведений аналіз (рис. 6) свідчить, що фінансування інвестицій здійснюється головним чином за рахунок внутрішніх ресурсів підприємств, частка яких складає більше 60%, коштів державного та місцевих бюджетів (до 10%). Як позитивний момент слід відзначити зростання частки кредитів банків та інших позик. Так, якщо у 1997 р. їх частка складала менше 2%, то після 2005 р. коливається в межах від 10% до 15%.

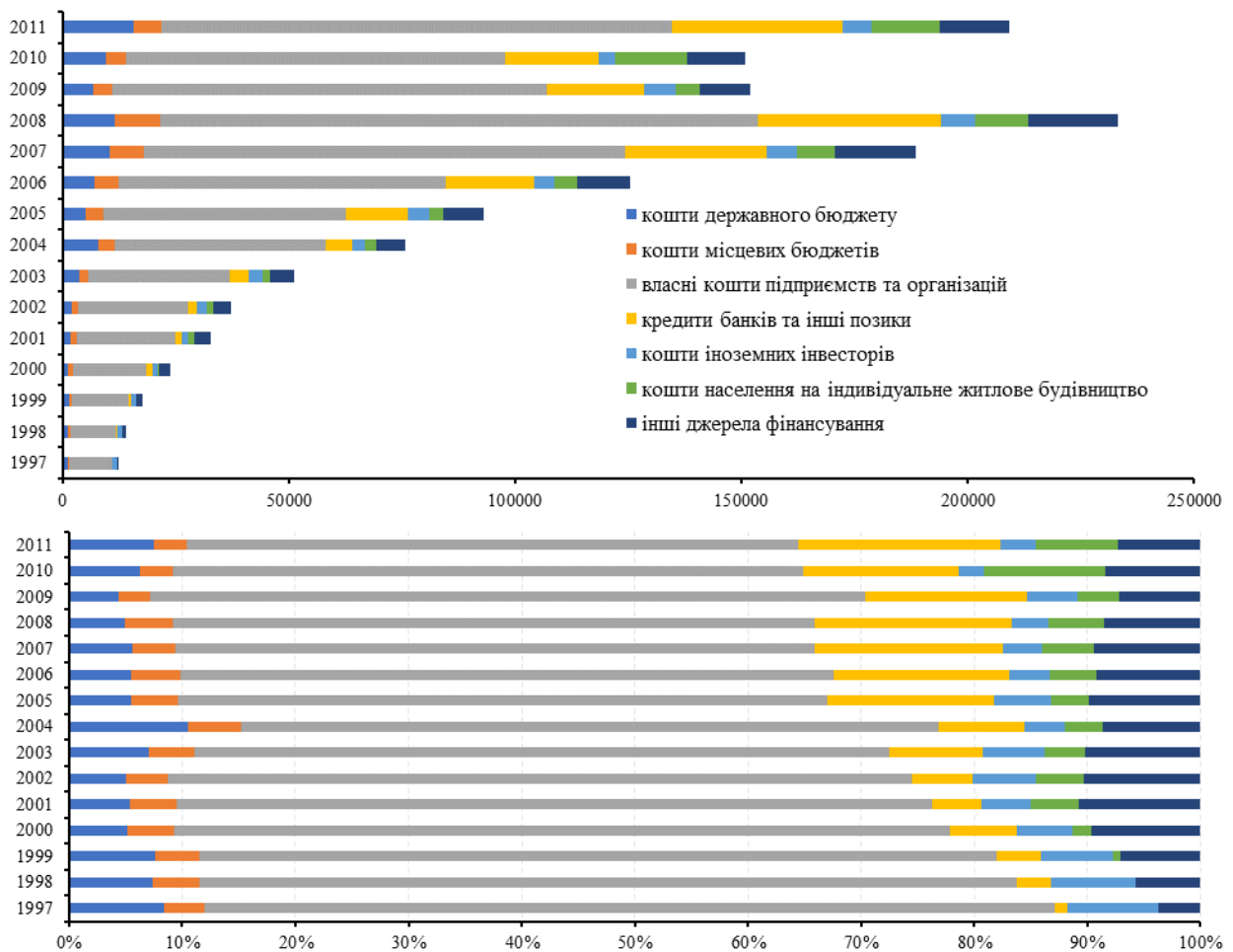

Рис. 6. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування за 2002-2011 рр., млн. грн.
(складено автором за [11])

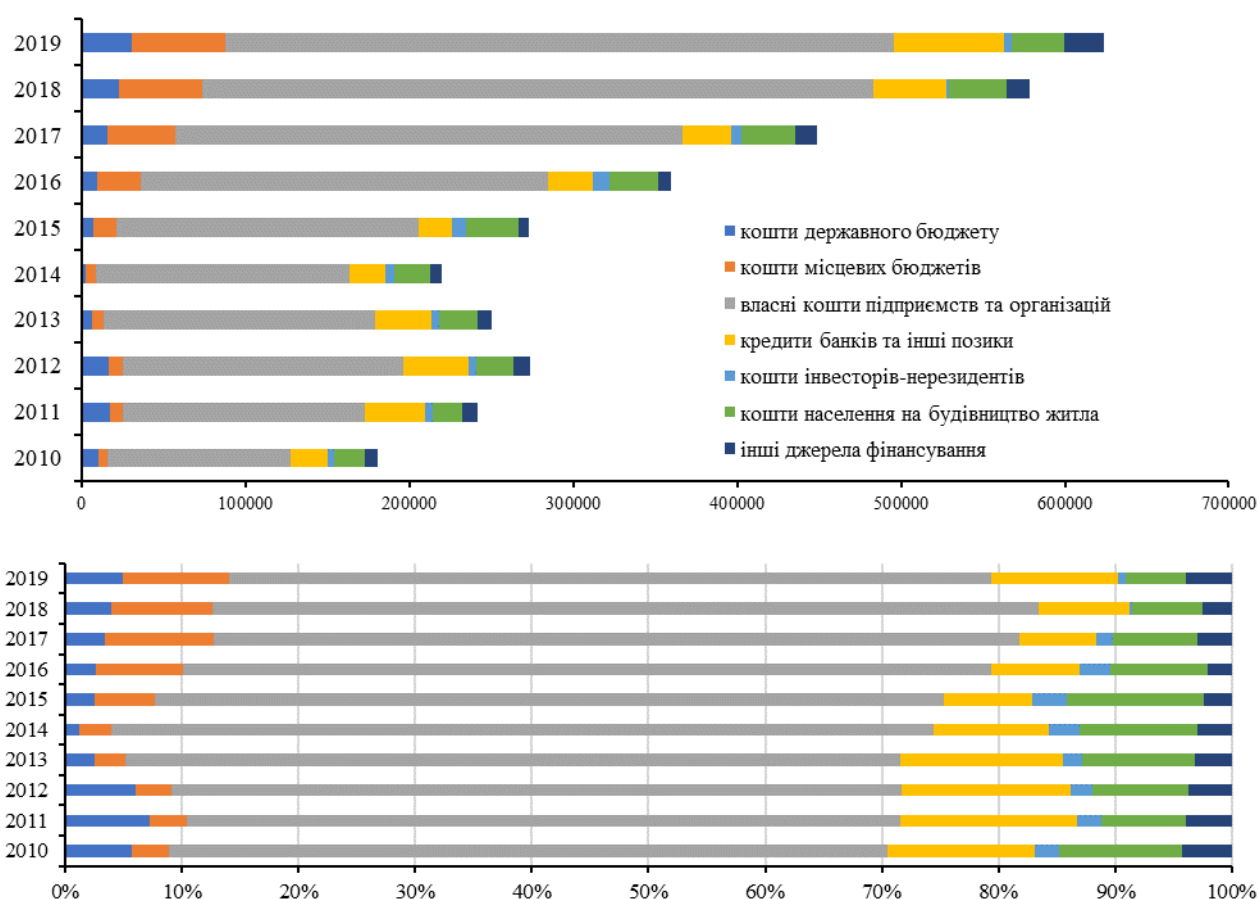

Рис. 7. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010-2019 рр., млн. грн.

(складено автором за [12]). Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та за 2014-2019 рр. без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Підвищення інвестиційної активності суттєвою мірою пов'язано з розвитком ринку цінних паперів, який – поряд з банківською системою – повинен забезпечувати реалізацію механізму трансформації фінансових ресурсів в інвестиції. Особливо слід відзначити стрімке збільшення обсягів наданих кредитів впродовж 2004-2005 рр., що значною мірою пояснюється зниженням відсоткової ставки за кредитами та зростанням рівня активності банків на кредитному ринку.

Абсолютне зростання обсягів інвестицій за рахунок власних коштів підприємств і організацій вказує на спроможність вітчизняних підприємств адаптуватися до кризових умов і на стабілізацію їхнього фінансового становища. Особливої уваги заслуговує той факт, що починаючи з 2000 р. намітилося стійке зростання обсягу інвестицій за рахунок залучених коштів. Таке положення дозволило здолати загальний дефіцит інвестиційних ресурсів в економіці України і вказує на підвищення рівня інвестиційної привабливості українських підприємств.

За 2010-2019 рр. загальний обсяг капітальних інвестицій збільшився більше ніж у 3 рази. Падіння загального обсягу капітальних інвестицій по відношенню до минулого року спостерігається лише у 2014 р., що цілком пояснюється загальним станом країни у той період. До позитивних змін слід віднести збільшення частки капітальних інвестицій за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. У 2019 р. частка бюджетних коштів порівняно з 2010 р. зросла більше ніж у 1,5 рази. До негативних моментів слід віднести скорочення частки кредитів банків та інших позик, починаючи з 2014 р. Частка кредитів банків впродовж 5 років стабільно була нижче 10%. Як позитивний момент стабільно на протязі аналізованих років зростає частка коштів населення на будівництво житла. Однак, головним інвестором в Україні стабільно залишаються самі підприємства.

Активізація інвестиційної діяльності в Україні в умовах повоєнного відновлення неможлива без відповідного забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, підвищення інвестиційної привабливості регіонів країни, окремих видів економічної діяльності, конкретних підприємств і організацій. Першочерговою умовою поліпшення інвестиційного клімату є припинення воєнних дій. Але, країна потребує інвестицій вже зараз. Розмір збитків від пошкоджень та руйнувань у багатьох сферах діяльності величезний.

Під час конференції в липні 2022 р у Луганно був представлений потужний план відновлення України, який розрахований на 10 років. Основні принципи відновлення та реконструкції були закарбовані в

Луганській декларації про відновлення України. По-перше, забезпечення прагматичного, диференційованого та гнучкого підходу до збалансування найбільш нагальних потреб із тим, що можна досягти в середньостроковій перспективі. По-друге, зосередження на відновленні кращого для більш достояння майбутнього, включаючи гармонізацію законодавства та політики України із законодавством і стандартами ЄС. По-третє, забезпечення готовності українських інституцій, систем і нормативних актів до прозорих та ефективних довгострокових програм відновлення та реконструкції.

В рамках залучення іноземних інвесторів для фінансування проектів з повоєнної відбудови України Президентом України на відкритті Нью-Йоркської біржі було презентовано платформу Advantage Ukraine, на якій вже зібрано більше 500 проектів та можливостей у різних сферах економіки. Після реєстрації на платформі, потенційні інвестори зможуть отримати вичерпну інформацію про можливі напрямки інвестування та вигоди, які матимуть в результаті фінансування проектів з розбудови економіки України. В рамках проекту інвестори цікавляться сферами інновацій, технологій, агропромислового комплексу, інфраструктури, логістики, а також сектором енергетики й оборонною промисловістю [13].

Кабінет міністрів України 15 листопада 2022 р. прийняв постанову «Про реалізацію експериментального проекту із створення, впровадження та забезпечення функціонування Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури». Єдина цифрова система – інформаційно-комунікаційна система, призначена для автоматизації планування фінансування робіт з відновлення та/або відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури, а також моніторингу процесу відновлення та/або відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури та використання фінансових ресурсів [14].

Основні положення цифрової відбудови України були представлені наприкінці листопада 2022 р. Міністром інфраструктури. Під час презентації «Реформи відбудови» окреслені основні напрямки роботи Міністерства з впровадження прозорої системи з відбудови пошкодженої та зруйнованої інфраструктури.

ЦИФРОВА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ

Рис. 8. Основні характеристики єдиної цифрової системи [15]

Основні зусилля відомства спрямовані на створення та наповнення Реєстру пошкодженого та знищеного майна, а також впровадження Системи цифрового управління відбудовою транспортної інфраструктури (рис. 8-9). Успішний запуск системи може стати основою для запровадження системи в інших сферах економіки [15].

Система побудована на принципах максимальної прозорості всіх процесів та мінімізації корупційних ризиків. Функціонал системи включає: верифіковані дані для презентації проектів потенційним донорам; створення плану дій для реалізації кожного проекту; контроль над усіма етапами проекту в режимі реального часу; звіти та аналітика для ключових зацікавлених сторін; обмін інформацією; відстежування витрат на всіх етапах проекту (рис. 8). Світовий банк на сьогодні вже фінансує проекти з відбудови критичної інфраструктури України. В очікуванні зростання кількості таких проектів в рамках Плану відновлення, банком рекомендовано використання системи електронних закупівель Prozorro для реалізації проектів з відбудови України [16].

В умовах військових дій першочергового значення набуває питання страхування інвестиційних ризиків. Високий рівень впливу дестабілізуючих факторів саме на обсяги залучених інвестицій можна дуже наочно відслідкувати за динамікою зміни рівня фінансування вкладень в економіку України. Сторонні інвестори завжди більш нервово реагують на зміни в економічній та політичній площині. З метою

страхування ризиків Україна домовилась з багатостороннім агентством з гарантування інвестицій MIGA щодо запуску механізму страхування інвестицій під час бойових дій. Агентство належить до групи Світового банку. Готовий до реалізації пілотний проект на суму \$30 млн., який дозволить відпрацювати всі питання щодо надання гарантій для іноземних інвесторів. У MIGA є інструмент Political Risk Insurance, який включає War Risk Insurance [17].

Рис. 9. Основні положення антикорупційної реформи та реформи державних закупівель [15]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

У підсумку необхідно сказати, що інвестиції без перебільшення можна назвати головним каталізатором розвитку та інноваційного відновлення економіки України. Економічний розвиток країни забезпечується інвестиціями на рівні 20-30% валового внутрішнього продукту, що вважається індикатором інвестиційної безпеки країни. Але рівень інтенсивності інвестицій по відношенню до ВВП в Україні був вище 20% лише впродовж п'яти років (2004-2008 рр.). Після світової фінансової кризи 2008-2009 рр. Україна так і не спромоглася підняти рівень інвестування навіть до 20%. Активізація інвестиційної діяльності неможлива без відповідного забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Для повномасштабного залучення інвестицій від інвестиційних фондів, приватних інвесторів та грантових коштів надзвичайно важливе значення має наявність доступної й достовірної інформації про перспективні інвестиційні проекти та можливі вигоди від їхньої реалізації; ефективні інструменти державного управління; прозора система верифікації проектів та ефективна система моніторингу їх результатів з можливістю обміну інформацією; мінімізація корупційних ризиків; відпрацювання механізму страхування інвестиційних ризиків під час війни.

Залучення додаткових інвестицій дозволить максимально реалізувати амбітні плани відродження України. Найбільш перспективним напрямком залучення коштів у проекти з відбудови інфраструктури є проектне фінансування, при якому основним джерелом повернення позичених коштів виступає грошовий потік, який генерується самим проектом, і система гарантій та зобов'язань, що надаються у вигляді забезпечення кредиту. Головна перевага проектного фінансування реалізується шляхом раціонального розподілу ризиків між всіма учасниками проекту.

Література

- «Статистичний щорічник України» 2007 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/st_sc/st_sc2007_uk.zip
- «Статистичний щорічник України» 2010 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/st_sc/SEU2010_u.zip
- «Статистичний щорічник України» 2015 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2016/zb/11/zb_2015_ukr.zip
- «Статистичний щорічник України» 2018 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf
- «Статистичний щорічник України» 2020 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/Yearbook_2020.pdf
- Валовий внутрішній продукт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/arh_vvp_rik_90-18u.htm
- Інвестиції в основний капітал за 1995-2011 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ibd/ibd_rik/ibd_u/iok_u.html

8. Капітальні інвестиції за видами активів за 2010-2021 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kin/kin_rik/ki_za_vud_akt_10-21.xlsx
9. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/zd/ivu/ivu_u/ivu0314.html
10. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності (2015–2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm
11. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u07.htm
12. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kindj/arh_inv2019_u.html
13. #AdvantageUkraine: за три місяці Україна отримала понад 500 інвестиційних запитів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=129d0c90-1383-4fcf-bd8c-b6dc35661c44&title=-Advantageukraine-ZaTriMisiatsiUkrainaOtrimalaPonad500-InvestitsiinykhZapitiv>
14. Постанова Кабінету міністрів України №1286 від 15 листопада 2022 р. «Про реалізацію експериментального проєкту із створення, впровадження та забезпечення функціонування Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2022-%D0%BF#Text>
15. Олександр Кубраков: працюємо над реформами, необхідними для прозорості та ефективної відбудови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/33863.html>
16. Світовий банк рекомендував використовувати PROZORRO для всіх закупівель на потреби відбудови України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d215bd32-bfe6-42a7-9377-dd3db443c2f2&title=SvitoviiBankRekomenduvavVikoristovuvatiProzorroDliaVsikhZakupivelNaPotrebiVidbudoviUkraini>
17. Мінекономіки України домовилось з MIGA про запуск механізму страхування інвестицій під час війни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-ukrainy-domovylos-z-miga-pro-zapusk-mekhanizmu-strakhuvannia-investytsii-pid-chas-viiny>

References

1. "Statistical Yearbook of Ukraine" 2007. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/st_sc/st_sc2007_uk.zip
2. "Statistical Yearbook of Ukraine" 2010. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/st_sc/SEU2010_u.zip
3. "Statistical Yearbook of Ukraine" 2015. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2016/zb/11/zb_2015_ukr.zip
4. "Statistical Yearbook of Ukraine" 2018. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf
5. "Statistical Yearbook of Ukraine" 2020. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/Yearbook_2020.pdf
6. Valovyj vnutrishnij produkt. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/arh_vvp_rik_90-18u.htm
7. Investytsii v osnovnyj kapital za 1995-2011 rr. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ibd/ibd_rik/ibd_u/iok_u.html
8. Kapital'ni investytsii za vydamy aktiviv za 2010-2021 roky. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kin/kin_rik/ki_za_vud_akt_10-21.xlsx
9. Priami inozemni investytsii (aktsionerij kapital) z krain svitu v ekonomitsi Ukrainy. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/zd/ivu/ivu_u/ivu0314.html
10. Investytsii zovnishn'oeconomichnoi diial'nosti (2015–2019). [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm
11. Investytsii v osnovnyj kapital za dzherelamy finansuvannia. [Elektronnyj resurs]. – URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u07.htm
12. Kapital'ni investytsii za dzherelamy finansuvannia [Elektronnyj resurs]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kindj/arh_inv2019_u.html
13. #AdvantageUkraine: za try misiatsi Ukraina otrymala ponad 500 investytsiinykh zapytiv. [Elektronnyj resurs]. – URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=129d0c90-1383-4fcf-bd8c-b6dc35661c44&title=-Advantageukraine-ZaTriMisiatsiUkrainaOtrimalaPonad500-InvestitsiinykhZapitiv>
14. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy №1286 vid 15 lystopada 2022 r. «Pro realizatsiiu eksperymental'noho proektu iz stvorennia, vprovadzhenia ta zabezpechennia funktsionuvannia Yedynoi tsyfrovoyi intehrovanoi informatsijno-analitychnoi systemy upravlinnia protsesom vidbudovy ob'ektiv nerukhomoho majna, budivnytstva ta infrastruktury». [Elektronnyj resurs]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2022-%D0%BF#Text>
15. Oleksandr Kubrakov: pratsiuemo nad reformamy, neobkhdnymy dlia prozoroj ta efektyvnoj vidbudovy. [Elektronnyj resurs]. – URL: <https://mtu.gov.ua/news/33863.html>
16. Svitovij bank rekomenduvav vykorystovuvaty PROZORRO dlia vsikh zakupivel' na potreby vidbudovy Ukrainy. [Elektronnyj resurs]. – URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d215bd32-bfe6-42a7-9377-dd3db443c2f2&title=SvitoviiBankRekomenduvavVikoristovuvatiProzorroDliaVsikhZakupivelNaPotrebiVidbudoviUkraini>
17. Minekonomiky Ukrainy domovylos' z MIGA pro zapusk mekhanizmu strakhuvannia investytsij pid chas viiny. [Elektronnyj resurs]. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-ukrainy-domovylos-z-miga-pro-zapusk-mekhanizmu-strakhuvannia-investytsii-pid-chas-viiny>